

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะกล่าวถึงการดำเนินการวิจัยในเรื่องวัตถุประสงค์ วิธิตำเนินการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเกี่ยวกับบทบาทของศึกษานิเทศก์ในการเป็นผู้นำทางวิชาการ
- 2) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนเกี่ยวกับคุณลักษณะที่คาดหวังของศึกษานิเทศก์ในการเป็นผู้นำทางวิชาการ

5.2 วิธิตำเนินการวิจัย

1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษาซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ รวม 49 คน ผู้บริหารโรงเรียน 1,076 คน และครูผู้สอน 10,013 คน รวมทั้งหมด 11,138 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi stage random sampling) ดังนี้ ประชากรที่เป็นผู้บริหารการศึกษาใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) กำหนด

ขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ R.V. Krejcie และ D.W. Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นรวม 698 คน

3) เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นเอง โดยผ่านความเห็นชอบและการตรวจสอบแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญตามขั้นตอนอย่างสมบูรณ์ ผลการทดลองใช้เครื่องมือมีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเท่ากับ 0.957

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมด ร้อยละ 100

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป คำนวณหาค่าร้อยละ สำหรับข้อมูลที่เป็นแบบตรวจรายการ และคำนวณหาค่ามัธยฐาน เลขคณิตค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความแตกต่าง ค่า F-test และค่า t-test สำหรับข้อมูลที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า

5.3 ผลการวิจัย

1) สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอนร้อยละ 53.00 เป็นชาย ร้อยละ 70.34 วุฒิมัธยมศึกษาปริญญาตรีร้อยละ 85.53 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 42.41 และมีอายุราชการ 21 ปีขึ้นไป ร้อยละ 40.68

2) บทบาทการเป็นผู้นำทางวิชาการของศึกษานิเทศก์

ทุกกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ศึกษานิเทศก์มีบทบาทการเป็นผู้นำทางวิชาการโดยภาพรวมและรายเรื่อง ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการนิเทศการศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "น้อย" ยกเว้นกลุ่มผู้บริหารการศึกษาเห็นว่า เรื่องที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "มาก" ในแต่ละด้านคือ

(1) ด้านหลักสูตร คือเรื่องการกำกับ ติดตาม และประเมินผล การใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ

(2) ด้านการเรียนการสอน คือเรื่องการมีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาการศึกษ ของโรงเรียน การแนะนำให้ครูจัดทำกำหนดการสอน แผนการสอน และบันทึกการสอนได้ถูกต้อง การมีความรู้ ทักษะด้านเทคนิคและ กระบวนการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มประสบการณ์ที่รับผิดชอบ การแนะนำและส่งเสริมให้ครูทำการทดลอง ศึกษา ค้นคว้า เพื่อปรับปรุง การเรียนการสอน การช่วยให้ครูรู้จักจัดหาหรือจัดทำสื่อการสอนที่ขาดแคลน ด้วยตนเองโดยใช้วัสดุท้องถิ่น และการแนะนำ ส่งเสริม ให้ครูสามารถใช้สื่อ ประกอบการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

(3) ด้านการวัดและประเมินผล คือเรื่องการเสนอแนะให้ โรงเรียนนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

(4) ด้านการนิเทศการศึกษา คือเรื่องการวางแผนพัฒนาเตรียม การก่อนปฏิบัติการนิเทศทุกครั้ง การมีทักษะในการนิเทศและคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อยู่ตลอดเวลา และการส่งเสริมการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อให้เกิดผลดีต่อ การเรียนการสอนอย่างจริงจัง

3) คุณลักษณะการเป็นผู้นำทางวิชาการของศึกษานิเทศก์

โดยภาพรวม ศึกษานิเทศก์ควรมีคุณลักษณะการเป็นผู้นำทางวิชาการ อยู่ในระดับ "มาก" 3 เรื่องแรก คือ การเป็นผู้เฝ้าหาความรู้ การมีมนุษยสัมพันธ์ และการรักความก้าวหน้าและพัฒนาตนเองด้านวิชาการอยู่เสมอ ยกเว้นผู้บริหาร การศึกษาเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ควรมีคุณลักษณะการเป็นผู้นำทางวิชาการอยู่ใน ระดับ "มากที่สุด"

4) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอนเกี่ยวกับบทบาทการเป็นผู้นำทางวิชาการ พบว่า ผู้บริหาร การศึกษากับผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารการศึกษากับครูผู้สอน มีความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน เกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการ พบว่า ผู้บริหารการศึกษากับผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารการศึกษากับครูผู้สอน และผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.4 อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาบทบาทการเป็นผู้นำทางวิชาการของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายดังนี้

1) บทบาทการเป็นผู้นำทางวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า ศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาททั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับ "น้อย" ทุกด้านโดยเรียงลำดับของค่าเฉลี่ย ดังนี้ ด้านการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล และด้านหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภลักษณ์ คูหาทอง (2525) ซึ่งได้ทำการศึกษการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ในเขตการศึกษา 9 พบว่าผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ ด้านการสอนในโรงเรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านบริหารงานทางวิชาการ ด้านศึกษาทดลองวิจัย การเขียนบทความทางวิชาการ และด้านบริการทางการศึกษา ศึกษานิเทศก์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "น้อย" ทุกด้าน และจากผลการวิจัยของ มณีรัตน์ ฉัตรอุทัย (2526) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ สังกัดเทศบาล พบว่า ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติงานในการนิเทศการสอน การบริหารงานวิชาการ การบริการทางการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร การจัดสื่อการเรียน การวัดและประเมินผลทางวิชาการ การวางแผนการนิเทศร่วมกันอยู่ในระดับ "น้อย" และจากการวิจัยของ นิทัศน์ สุนทรจุตรมิตร (2532) ที่ได้ศึกษการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ศึกษานิเทศก์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "น้อย" ในงานด้านส่งเสริม ทดลอง ค้นคว้าเกี่ยวกับการเรียนการสอนและ

การایشนวัตกรรมการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะศึกษานิเทศก์มีงานธุรการและงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายมากเกินไป จึงทำให้ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติงานตามบทบาทผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับ "น้อย" แต่เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาเกี่ยวกับด้านหลักสูตร บทบาทการกำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ ด้านการเรียนการสอน บทบาทการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนการแนะนำให้ครูจัดทำกำหนดการสอนแผนการสอนและบันทึกการสอน การมีความรู้ทักษะด้านเทคนิคและกระบวนการเรียนการสอนในกลุ่มประสบการณ์ที่รับผิดชอบ การแนะนำและส่งเสริมให้ครูทำการทดลอง ศึกษาค้นคว้า เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน การช่วยให้ครูรู้จักจัดหาสื่อการเรียนการสอน และแนะนำส่งเสริมให้ครูสามารถใช้สื่อประกอบการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการวัดและประเมินผลบทบาทการเสนอแนะให้โรงเรียนนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษามิได้วางแผนเตรียมการก่อนปฏิบัติการนิเทศการมีทักษะในการนิเทศการศึกษาและคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การดำเนินการส่งเสริมการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อให้เกิดผลดีต่อการเรียนการสอนอย่างจริงจัง ผู้บริหารการศึกษามีความคิดเห็นว่าศึกษานิเทศก์มีบทบาทการปฏิบัติอยู่ในระดับ "มาก" ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าศึกษานิเทศก์อยู่ใกล้ชิดกับผู้บริหารการศึกษา และได้เห็นการปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวจริง ซึ่งเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับ "มาก" สำหรับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนซึ่งมีจำนวนมาก จึงทำให้การปฏิบัติการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ไม่ทั่วถึง จึงเห็นว่ามีบทบาทการปฏิบัติอยู่ในระดับ "น้อย"

2) คุณลักษณะการเป็นผู้นำทางวิชาการของศึกษานิเทศก์ ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ควรมีคุณลักษณะการเป็นผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับ "มากที่สุด" ส่วนผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเห็นว่าศึกษานิเทศก์ควรมีคุณลักษณะการเป็นผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับ "มาก" และความคิดเห็นโดยภาพรวมทั้ง 3 กลุ่มก็เห็นว่าควรมีคุณลักษณะการเป็นผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับ "มาก" เช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุภรณ์ ปัญญาชน (2525) และจากผลการวิจัยของ นิทัศน์ สุนทรจตุรวิทย์ (2532) ที่

ได้ทำการศึกษาการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสงขลา ซึ่งผู้บริหารโรงเรียน และครูอาจารย์ เห็นว่าการปฏิบัติงานที่คาดหวังในส่วนรวมแต่ละงานศึกษานิเทศก์ควรมีอยู่ในระดับ "มาก" เช่นกัน ทั้งนี้เพราะผู้บริหารการศึกษามีความคาดหวังสูงในการที่จะให้ศึกษานิเทศก์มีภูมิรู้ในงานวิชาการเป็นอย่างมาก เพื่อพัฒนาคุณภาพหน่วยงานทางการศึกษาในบังคับบัญชาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

3) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเกี่ยวกับบทบาทการเป็นผู้นำทางวิชาการของศึกษานิเทศก์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้บริหารการศึกษา กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนทั้ง 3 กลุ่ม เปรียบเทียบความคิดเห็นแล้ว มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยุทธศักดิ์ โสมแสน (2526) และผลงานวิจัยของ นิทัศน์ สุนทรจตุรมิตร (2532) ทั้งนี้ เพราะการรับบริการและการประสานงานของบุคลากรทั้ง 3 กลุ่มกับศึกษานิเทศก์ จะได้รับต่างกัน จึงทำให้ความคิดเห็นของบุคลากรดังกล่าวแตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างความคิดเห็น ของผู้บริหารการศึกษา กับผู้บริหารโรงเรียน ก็มีความแตกต่างกันเช่นกันรวมทั้งความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารการศึกษา กับครูผู้สอนก็มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันด้วย ส่วนผลการเปรียบเทียบระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนอยู่สถานที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนเหมือนกัน จึงมองภาพการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ที่ไม่แตกต่างกัน

4) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนเกี่ยวกับคุณลักษณะการเป็นผู้นำทางวิชาการของศึกษานิเทศก์

ผลการวิจัยพบว่า ทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเปรียบเทียบระหว่างผู้บริหารการศึกษากับผู้บริหารโรงเรียน และผู้บริหารการศึกษากับครูผู้สอน รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอน ก็มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันทุกกลุ่ม ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะความ

คาดหวังในการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์แตกต่างกัน การรับบริการจากศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันไปด้วย

5.5 ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

(1) ผู้บริหารการศึกษาทุกระดับ ควรให้ความสำคัญของงานนิเทศการศึกษาและศึกษานิเทศก์มากขึ้น

(2) ควรให้ศึกษานิเทศก์ มุ่งปฏิบัติงานเฉพาะในบทบาทงานวิชาการ ไม่ควรให้ปฏิบัติงานธุรการและงานอื่น

(3) ควรส่งเสริมศึกษานิเทศก์ให้เข้ารับการฝึกอบรมและศึกษาต่อ เพื่อพัฒนาศึกษานิเทศก์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

(4) ควรมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของศึกษานิเทศก์อย่างสม่ำเสมอ

(5) ควรให้ศึกษานิเทศก์รายงานผลการนิเทศอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรศึกษาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์

(2) ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาการนิเทศการศึกษา

(3) ควรศึกษาในเรื่องบทบาทการเป็นผู้นำทางวิชาการของศึกษานิเทศก์ทุกจังหวัด

(4) ควรศึกษา ปัญหา และความต้องการในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์

(5) ควรศึกษารูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

หอสมุดกลาง

มหาวิทยาลัยขอนแก่น